

Positive pedagogy encourages open dialogue, active listening, and empathy, fostering a sense of belonging and importance in students, encouraging them to freely express their thoughts and opinions. Such a friendly atmosphere leads not only to effective learning, but also improves the social and emotional development of the student's personality.

Unlike traditional methods, which often focus on mistakes and shortcomings, positive pedagogy aims to create a positive learning environment that promotes self-esteem, motivation, and creativity in students. At the same time, the absence of teacher criticism promotes trust, respect, and interpersonal cooperation, encourages students to better assess their own development, and encourages them to explore different perspectives without destroying their personal emotional balance.

It is important that the training of Ukrainian teachers of the 21st century be based on the ideas of positive pedagogy, which is currently being actively implemented around the world. The requirements of the principle of relying on the positive in education are quite simple: teachers should identify the positive in a young person, which will help develop other qualities that need to be improved. By practicing such teaching experience, teachers will contribute to the quality development of an inclusive learning environment, unleashing the creative potential of each student and at the same time paving their way to a brighter future in a multicultural society.

It is concluded that the principles of positive pedagogy in the context of modernization of Ukrainian education are one of the promising areas for optimizing the educational process with a focus on democratizing the relationship between teacher and student.

Key words: pedagogy, positive pedagogy, partnership, positive thinking, emotional state.

Дата надходження статті: 29.02.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Кондур О. С.

УДК 378.091(477)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi56.555>

Вінтоняк О. В.;

orcid.org/0000-0003-0040-3582

ФЕНОМЕН ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦІ ОСВІТИ: ПЕРШИЙ ЕТАП НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАНОВЛЕННЯ (ЧЕРВЕНЬ 2019 – ЛЮТИЙ 2022 РР.)

У статті на основі аналізу ухваленого 6 червня 2019 р. Закону України «Про фахову передвищу освіту» та інших офіційних документів з'ясовано сутність та особливості першої стадії формування феномену фахової передвищої освіти – від часу появи згаданого акта до початку 24 лютого 2022 р. широкомасштабної агресії РФ проти України. Окремі аспекти цієї проблеми висвітлюються в контексті галузі знань 01 «Освіта. Педагогіка».

Зазначено, що ухвалення Закону України «Про вищу освіту» (2014 рік) започаткувало п'ятирічний період нормативно-правової невизначеності функціонування коледжів, технікумів, училищ як колишніх вишів I–II рівнів акредитації. Значущі корективи в їх розвиток вніс рамковий Закон України «Про освіту» (2017). Він стимулював ухвалення в червні 2019 р. Закону України «Про фахову передвищу освіту», який позначив якісно новий етап розвитку коледжів та училищ і технікумів. Багато з них набули статусу фахових коледжів. Стверджується, що законодавці не запропонували чіткого визначення фахової передвищої освіти, що трактується як спрямованість на формування й розвиток освітньої кваліфікації, яка підтверджує здатність особи до виконання спеціалізованих завдань професійної діяльності та здійснення обмежених управлінських функцій.

Схарактеризовано сутність і особливості основних структурних компонентів фахової передвищої освіти України та акцентовано на пошуку її аналогів у зарубіжних системах освіти.

Проаналізовано три тенденції, які визначали процес формування системи фахової передвищої освіти в червні 2019 – лютому 2022 рр.: реалізація визначених у нормативно-правовому забезпеченні нововведень та організаційних заходів щодо її розвитку; вплив пандемії COVID-19, яка паралізувала нормальне функціонування закладів фахової передвищої освіти та зумовила їх перехід на онлайн-навчання; активізація наукового дискурсу щодо ролі, значення, перспектив розвитку фахової передвищої освіти.

Ключові слова: фахова передвища освіта, вища освіта, професійна (професійно-технічна) освіта, Закон України «Про фахову передвищу освіту», заклад вищої освіти I–II рівнів акредитації, коледж, технікум, училище, фаховий коледж.

Постановка проблеми. Успадкована від УРСР система середньої педагогічної освіти після проголошення в серпні 1991 р. державної незалежності України зазнала істотної модернізації. Реалізація в 1990-х рр. курсу на інтеграцію педагогічних училищ, технікумів, коледжів у систему вищої освіти (ВО) мала неоднозначні наслідки. Згідно з ухваленим 2002 року Законом України «Про вищу освіту» вони здобули статус вищів I–II рівнів акредитації, але, порівняно з вишами III–IV рівнів акредитації (університет, академія, інститут), залишалися на маргінесі національної системи ВО. Назрілі проблеми функціонування і вдосконалення ступеневої вищої освіти мав розв’язати ухвалений у липні 2014 р. Верховною Радою новий Закон України «Про вищу освіту». Утім через недосконалість, суперечливість його окремих положень технікуми, коледжі, училища опинилися в становищі нормативно-правової невизначеності. Здолати таку кризову ситуацію та визначити їхній статус, роль, місце в національній системі мав ухвалений 6 червня 2019 р. Закон України «Про фахову передвищу освіту». Означивши виникнення нового складника національної системи освіти, він започаткував непрості процеси його становлення та науковий дискурс щодо перспектив розвитку. Отже, порушена проблема відзначається науковою актуальністю і практичною значущістю та потребує предметного аналізу.

Аналіз досліджень. Вивчення наукового доробку з означеної проблеми виявило, що вітчизняні історики педагогіки сфокусували увагу на вивченні розвитку насамперед університетів та інститутів, водночас коледжі, технікуми, училища опинилися на маргінесі їх інтересів. З ухваленням Закону України «Про фахову передвищу освіту» (2019) активізувався науковий дискурс щодо її ролі, місця та перспектив розвитку в системі національної системи освіти (О. Домінський [1]; Т. Іщенко, М. Хоменко [6]; В. Кремінь [10]; Т. Равчина, Г. Шемелюк [8]; В. Радкевич, П. Лузан [9]; Н. Ничкало; Р. Курок; А. Соя; Л. Сумбаєва; І. Хижняк; О. Шаров [11] та ін.). Пропонована стаття як складник цього наративу пропонує системний, зважений, дискурсний аналіз порушеної проблеми.

Мета статті – на основі аналізу ухваленого 6 червня 2019 р. Закону України «Про фахову передвищу освіту» та інших офіційних документів з’ясувати сутність першої стадії формування феномену фахової передвищої освіти (ФПО) від часу появи згаданого акта до початку 24 лютого 2022 р. широкомасштабної агресії РФ проти України. Окремі аспекти цієї проблеми висвітлюються в контексті галузі знань 01 «Освіта. Педагогіка».

Виклад основного матеріалу. Ухвалення 1 липня 2014 р. Закону України «Про вищу освіту» започаткувало п’ятирічний період невпорядкованості, сумбурності та нормативно-правової невизначеності функціонування коледжів, технікумів, училищ як колишніх вищів I–II рівнів акредитації. Це зумовлювалося недосконалістю його окремих положень, труднощами процесу інтеграції України в європейський освітній простір, складним суспільно-політичним і фінансово-економічним становищем у державі, іншими чинниками. На такому тлі здійснювалася копітка цілеспрямоване розроблення нормативно-правового забезпечення щодо впорядкування діяльності означених закладів освіти, які опинилися в складному становищі.

Чергові значущі корективи в розвиток ступеневої системи освіти України та коледжів, технікумів, училищ як її складників вніс ухвалений Верховною Радою

5 вересня 2017 р. новий рамковий Закон України «Про освіту». Для нашого дослідження важливе значення мають викладені в ньому визначення: закладу освіти як юридичної особи публічного або приватного права, основним видом діяльності якої є освітня; засновника закладу освіти – органу державної влади або ради територіальної громади, які ухвалюють рішення про створення та забезпечують майном їх функціонування; рівня освіти як завершеного етапу навчання, що характеризується рівнем складності освітніх програм, сукупністю компетентностей, визначених стандартом освіти та які відповідають рівням Національної рамки кваліфікацій; системи освіти як сукупності складників освіти, її рівнів і ступенів, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів, ліцензійних умов, закладів освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності та учасників освітнього процесу, органів управління, нормативно-правових документів, які регулюють відносини в цій сфері (стаття 1) [2].

Позитивне значення для розвитку національної системи ВО мали зумовлені згаданим актом зміни в державній політиці в напрямку її демократизації, гуманізації, відкритості та підвищення якості, посилення наукового характеру, видового урізноманітнення, забезпечення цілісності, наступності, прозорості та публічності щодо ухвалення та виконання управлінських рішень у царині освіти (стаття 6) [2].

Закон України «Про освіту» 2017 р. створив підґрунтя та стимулював ухвалення 6 червня 2019 р. Закону України «Про фахову передвищу освіту», що позначив якісно новий етап розвитку коледжів та училищ і технікумів, які завершували набуття статусу коледжів. Ці документи спричинили кардинальні якісні зрушення в розвитку системи ступеневої освіти України. Зокрема, вони визначили її основні структурні складники (дошкільна; повна загальна середня; позашкільна; спеціалізована; професійна (професійно-технічна); фахова передвища; вища; освіта дорослих) та їх відповідні рівні.

Поряд із двома означеними правовими актами, правову основу для формалізації й формування ФПО як нового структурного компонента національної системи освіти становив Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18 грудня 2019 р. [3] та інші ухвалені Урядом і МОН України нормативно-правові акти. Претендуючи на роль самостійного (автономного) компонента системи освіти, ФПО за цілями і функціоналом апріорі тісно пов'язана з дошкільною, середньою, професійною (професійно-технічною), вищою освітою.

Уважаємо, що законодавці не запропонували чіткого унормованого визначення ФПО, трактуючи її як «спрямованість» на формування і розвиток освітньої кваліфікації, яка підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань професійної діяльності, пов'язаних із виконанням виробничих завдань підвищеної складності та здійсненням обмежених управлінських функцій (стаття 16) [4].

Структура ФПО має фактично ті ж складники, що й системи ВО (заклади ФПО (ЗФПО); галузі знань і спеціальності; ліцензійні умови; стандарти ФПО; органи управління і контролю; науково-методичні установи; учасники освітнього процесу). Так само доволі подібними (подекуди аналогічними) є трактування та умови реалізації цих компонентів (статті 6, 7, 8) [5]. Це свідчить про природну близькість вищої та фахової передвищої освіти, які пов'язані між собою «історичними» та «сучасними» спільними завданнями і «перетіканням» здобувачів освіти з однієї системи в іншу.

Зважаючи на наявні в науковій літературі різночитання, зазначимо, що згідно з положеннями Закону України про «Вищу освіту» 2014 р. поділ закладів за рівнями акредитації був скасований, але фактично за передбаченого ним перехідного періоду (який розтягнувся на п'ять років) вони залишалися в його структурі. До того ж коледж у цьому документі визначався одним із типів вищів, поряд з університетами, академіями, інститутами. Таким чином, лише з ухваленням законодавчого акта 2019 р. педагогічні коледжі та чинні на час його ухвалення технікуми й училища (зокрема педагогічні) втрачали статус ЗВО, виводилися зі структури ВО та ставали інституційною основою однорівневої та одноступеневої системи ФПО.

Вона репрезентована основним типом закладу ФПО – фаховим коледжем (поряд із ним як окремі типи вирізняються військовий і фаховий коледжі зі специфічними умовами навчання). У нашій інтерпретації статті 31 профільного Закону 2019 р. [5] у контексті розвитку галузі знань 01 «Освіта. Педагогіка» та передбачених нею спеціальностей фаховий педагогічний коледж може діяти у статусі самостійного закладу ФПО або структурного підрозділу ЗВО та проводити дослідницьку діяльність, забезпечувати поєднання теоретичного навчання з практичною підготовкою. Відповідно до ліцензії він може забезпечувати здобуття профільної середньої освіти, початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та базової загальної середньої освіти, якщо наскрізна освітньо-професійна програма (ОПП) передбачає підготовку фахового молодшого бакалавра на основі початкової загальної середньої освіти;

Згідно з прочитанням статті 7 профільного Закону 2019 р. [5] у контексті зазначеної галузі знань рівень ФПО означає здатність майбутнього фахівця розв'язувати типові спеціалізовані завдання педагогічної професійної діяльності, що вимагає застосування положень і методів педагогічної науки, може характеризуватися певною невизначеністю умов та передбачає відповідальність за результати своєї діяльності і здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях. На рівні ФПО здобувається освітньо-професійний ступінь (ОПС) «фаховий молодший бакалавр», що присуджується ЗФПО за результатом успішного виконання здобувачем ОПП.

Особа може здобувати ФПО на основі базової середньої освіти за умови одночасного виконання освітньої програми (ОП) профільної середньої освіти професійного спрямування, профільної середньої освіти, професійної освіти, фахової передвищої освіти або вищої освіти. Обсяг ОПП молодшого бакалавра на основі профільної середньої освіти становить 120–180 кредитів ЄКТС, з яких 60 кредитів можуть зараховуватися за результатом здобутої профільної середньої освіти, а обсяг ОПП на основі базової середньої освіти становить до 240 кредитів ЄКТС [5].

Ухвалення в червні 2019 р. Закону України «Про фахову передвищу освіту» формально знаменувало завершення етапу невизначеності розвитку коледжів і технікумів України. Згідно з його положеннями та іншими нормативно-регулятивними документами вже з наступного 2020 р. вони мали готувати фахових молодших бакалаврів, а за умов здобуття ліцензії – здійснювати підготовку молодших бакалаврів за коротким циклом ВО або першим бакалаврським) рівнем.

Претендуючи на роль і значення окремого компонента національної системи освіти, ФПО переймала такі базові принципи та характерні риси ВО, як автономія і демократизм функціонування, надання можливості кожному здобувачеві формувати індивідуальну освітню траєкторію та самостійно обирати форму освіти (мережева. дистанційні, дуальна. екстернат тощо). Корпоративне управління ЗФПО, що мало запобігати виникненню конфлікту інтересів та їх швидкому розв'язанню, поєднувалося з правом обирати його керівника на основі рейтингового голосування колективу та особливостями фінансування, коли здобуття повної загальної середньої освіти та підготовка за особливо затребуваними спеціальностями покривалася державними субвенціями. Порівняно зі студентами вишів, безпрецедентним стало скасування для здобувачів ФПО не лише вікових обмежень, а й надання їм можливості здобути диплом фахівця за державний кошт, незважаючи на попереднє навчання на держбюджеті в різних типах закладів освіти.

Варто погодитися з думкою, що в профільному Законі 2019 р. було «вперше у вітчизняній законодавчій практиці» [8, с. 200] визначено поняття студентоорієнтоване навчання як підхід до організації освітнього процесу, що стимулює здобувачів ФПО до виконання ролі його автономних, відповідальних суб'єктів; орієнтує на створення освітнього середовища, яке задовольняє їх потреби та інтереси; сприяє створенню партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу тощо (стаття 1) [5].

Хоча ухвалення Закону 2019 р. здійснювалося й відповідало прагненням України адаптуватися до європейських і світових стандартів освіти, поява ще одного компонента

робила її національну систему освіти ще складнішою, подекуди заплутаною. А ФПО стала феноменом, якому важко знайти прямий аналог у зарубіжних системах освіти. Зокрема науковці вказують, що рівень освіти, яку дають фахові коледжі України, може умовно відповідати рівню освіти 2-річних американських коледжів, молодших технічних коледжів Японії, коледжів подальшої освіти і політехніки Великої Британії, спеціальних шкіл і училищ Німеччини, секцій старших техніків у Франції [1].

Уважаємо, що українська модель ФПО найбільше відповідає 2-річним американським коледжам, які стали одним із чинників домінування США у світі. На відміну від європейських країн, які після Другої світової війни взяли курс на розвиток елітарної ВО, вони демократизували американську систему вищої освіти та спрямували її на підготовку кваліфікованих кадрів середньої ланки.

Процес формування системи ФПО у червні 2019 – лютому 2022 рр. ускладнився низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників, що виявилось в трьох основних трендах. Перший стосувався реалізації нововведень та організаційних заходів, визначених у відповідному нормативно-правовому забезпеченні. Ця масштабна різнобічна діяльність може стати предметом окремого дослідження, тому окреслимо її загальні контури. Основні вектори й напрямки масштабних перетворень охоплювали модернізацію інфраструктури фахових коледжів у ракурсі гнучкого реагування на чергові соціальні, економічні, інші суспільні виклики; посилення орієнтованості професійної підготовки у ЗФПО на потреби місцевих громад; зміни підходів щодо їх фінансування задля ефективного використання та швидкого повернення інвестицій; оптимізації термінів та змісту підготовки здобувачів ФПО, зокрема завдяки вдосконаленню системи набору абітурієнтів із базовою і повною середньою освітою та перспектив реалізації програм профільної старшої школи; забезпечення безперервного професійного розвитку викладацького складу на основі бюджетних асигнувань тощо.

Поряд із включенням ФПО до чинної системи управління національною системою освітою, формувалися спеціалізовані структури на кшталт Науково-методичного центру Вищої та фахової передвищої освіти, який 2019 р. модернізував свою місію в напрямку сприяння підвищенню якості освіти задля сталого розвитку українського суспільства та розгорнув мережу регіональних методичних об'єднань [7].

Імплементацию положень Закону 2019 р. та формування й утвердження ФПО як окремого самодостатнього складника національної системи освіти ускладнив і пригальмував другий тренд, спричинений пандемією COVID-19. Вибух пошесті у січні – березні 2020 р. паралізував суспільне життя, зокрема й освітній процес у Китаї, Японії, США, відтак й інших країнах світу та Європи. Запровадження карантину спершу спиноло нормальне функціонування системи освіти України, але вона відносно швидко адаптувалася до нової ситуації, здійснивши перехід на онлайн-навчання з використанням сучасних інтернет-технологій та інноваційних методик підготовки майбутніх фахівців у ЗВО і ЗФПО.

Третя тенденція стосується активізації дискурсу освітян, управлінців, науковців щодо доцільності існування та ролі, значення і перспектив розвитку ФПО як компонента національної системи освіти. Аналіз їхніх виступів у журналі «Фахова передвища освіта», інших науково-педагогічних виданнях (О. Домінський [1]; Т. Іщенко, М. Хоменко [6]; Т. Равчина, Г. Шемелюк [8]; В. Радкевич, П. Лузан, Т. Іщенко [9]; А. Соє; Л. Сумбаєва; І. Хижняк; О. Шаров [11] та ін. [10]), на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку» (Київ, 22 квітня 2021 р.) тощо виявив різні, відмінні погляди на цю проблему. Поряд із визнанням того, що близько 60 (тобто 2/3 від загальної кількості) фахових, особливо однопрофільних, коледжів перебувають у зоні ризику й через неконкурентоздатність можуть зникнути [6, с. 7], лунали голоси щодо недоцільності існування ФПО як окремого складника національної системи та потреби його об'єднання з більш перспективною професійною (професійно-технічною) освітою або доцільності реінтегрувати (повернути до попереднього стану) як складника системи ВО. Однак вважаємо, що переконливими

виглядали прибічники ФПО, які їй потребу обґрунтовували вимогою посилення практичної підготовки майбутніх фахівців середньої ланки, орієнтованих на ефективну діяльність у сфері виробництва та послуг, зокрема й освітніх [11].

Уже на цьому початковому етапі дискурсу виявилось домінування поглядів щодо більшого «тяжіння» ФПО до професійної (професійно-технічної), а не до вищої освіти. Показовим у цьому сенсі став розділ «Сучасна фахова передвища і вища освіта – ключова умова конкурентоспроможності України» у фундаментальній праці «Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (2021). У ретроспективі 1991 р. у ньому розкриваються причини входження та наслідки перебування технікумів, училищ, коледжів у статусі закладів I-II рівнів акредитації в системі ВО, з'ясовуються об'єктивні (соціально-економічні, демографічні тощо) та суб'єктивні чинники, які призвели до її занепаду (скорочення загальної мережі і подрібненість окремих ЗФПО тощо). Зважаючи на тезу про «дублювання» професійної підготовки за освітніми рівнями кваліфікованих робітників та фахових молодших бакалаврів у закладах професійної (професійно-технічної) та передвищої освіти, доводилася «доцільність їх об'єднання» в єдину потужну систему освіти [10, с. 82–82].

Означена наукова позиція є певним дисонансом стосовно положень профільного Закону 2019 р., згідно з якими ФПО, по-перше, мала стати новим самостійним перспективним складником національної системи. По-друге, у ньому зазначалося, що підготовка фахових молодших бакалаврів має відбуватися відповідно до галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у ЗВО [5]. Отже, з таких позицій ФПО об'єктивно тяжіла до ВО, адже, до прикладу, фахові молодші бакалаври по закінченні ЗФПО за спеціальностями галузі знань «01 Освіта. Педагогіка» здебільшого продовжувати профільну підготовку в цьому напрямку за тими ж спеціальностями у ЗВО для здобуття ОКР бакалавра, магістра.

Висновки. Підсумовуючи аналіз процесу формування феномену ФПО на першому етапі нормативно-правового становлення (червень 2019 – лютий 2022 рр.), акцентуємо на двох значущих аспектах. Ухвалення у червні 2019 р. Закону України «Про фахову передвищу освіту» мало вагоме значення для чинних на той час коледжів, технікумів і училищ, які після п'ятирічного перебування у стані невизначеності остаточно виводилися із системи вищої освіти та здебільшого набували статусу фахових коледжів й ставали основним типом закладів нового освітнього рівня (нової системи) – фахової передвищої освіти. Попри всі означені нововведення, ЗФПО залишалася тісно пов'язаними із системою ВО (спільний перелік спеціальностей підготовки майбутніх фахівців; близькі, подекуди тотожні, процедури ліцензування, акредитації, вимоги до викладачів і здобувачів освіти, інші засоби державного регулювання). Із таким чинним нормативно-правовим становищем дисонувала домінантна в науковому середовищі позиція про доцільність об'єднання ФПО та професійної (професійно-технічної) освіти через практичну близькість їхньої місії та завдань. Предметом подальших наукових студій має стати становище, в якому опинилася система ФПО після 24 лютого 2022 р., коли розпочалася повномасштабна збройна агресія рф проти України.

Список використаних джерел:

1. Домінський О. Якщо постійно міняти під квочкою яйця, то курчата не вилупляться на світ. *Фахова передвища освіта*. 2020. № 1. С. 4–5.
2. Закон України «Про вищу освіту». 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти». 18 грудня 2019 року. № 392-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 24, ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text>
4. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38–39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 6 червня 2019 р. № 2745-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 30, ст. 119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>

6. Іщенко Т., Хоменко М. Фахова передвища освіта. Можливості інтеграції та вдосконалення. *Фахова передвища освіта*. 2023. № 4. С. 5–8.
7. Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти. Історична довідка. URL: <https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2022/12/istorychna-dovidka.pdf>.
8. Равчина Т., Шемелюк Г. Організація освітнього процесу в системі фахової передвищої освіти у вимірі законодавчих змін. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2019. № 34. С. 198–208.
9. Радкевич В. О., Лузан П. Г., Пащенко Т. М. Фахова передвища освіта: аналітичний огляд ефективності. *Вісник НАПН України*. 2022. № 4. С. 1–12.
10. Сучасна фахова передвища і вища освіта – ключова умова конкурентоспроможності України. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: монографія / Нац. акад. пед. наук України / редкол.: В. Г. Кремень та ін. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. С. 82–87.*
11. Шаров О. І. Закон України «Про фахову передвищу освіту» – нові можливості та перспективи. *Фахова передвища освіта*. 2022. № 1. С. 4–7.

References:

1. Dominskyi, O. (2020). Yakshcho postiino miniaty pid kvochkoiu yaitsia, to kurchata ne vylupliatsia na svit [If you constantly change the eggs under the hen, the chickens will not hatch]. *Fakhova peredvyshcha osvita*, 1, 4–5 [in Ukrainian].
2. On Higher Education, Law of Ukraine dated July 1, 2014 No. 1556-VII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
3. On Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding the Improvement of Educational Activities in the Field of Higher Education, The Law of Ukraine dated December 18, 2019, No. 392-IX. (2019, December 18). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 24, 170. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text> [in Ukrainian].
4. On Education, Law of Ukraine dated September 5, 2017 No. 2145-VIII. (2017, September 5). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 38–39, 380. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
5. On Vocational Pre-Higher Education, Law of Ukraine dated June 6, 2019, No. 2745-VII. (2019, June 6). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 30, 119. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19> [in Ukrainian].
6. Ishchenko, T., & Khomenko, M. (2023). Fakhova peredvyshcha osvita. Mozhlyvosti intehratsii ta vdoskonalennia [Vocational preliminary education. Opportunities for integration and improvement]. *Fakhova peredvyshcha osvita*, 4, 5–8 [in Ukrainian].
7. Naukovo-metodychnyi tsentr vyshchoi ta fakhovoi peredvyshchoi osvity. Istorychna dovidka [Scientific and methodological center of higher and professional pre-higher education. Historical reference]. Retrieved from <https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2022/12/istorychna-dovidka.pdf> [in Ukrainian].
8. Ravchyna, T., & Shemeliuk, H. (2019). Orhanizatsiia osvitnoho protsesu v systemi fakhovoi peredvyshchoi osvity u vymiri zakonodavchykh zmin [Organization of the educational process in the system of vocational pre-university education in the context of legislative changes]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia pedahohichna*, 34, 198–208 [in Ukrainian].
9. Radkevych, V. O., Luzan, P. H., & Pashchenko, T. M. (2022). Fakhova peredvyshcha osvita: analitychnyi ohliad efektyvnosti [Vocational pre-vocational education: analytical review of effectiveness]. *Visnyk NAPN Ukrainy*, 4, 1–12 [in Ukrainian].
10. Kremen, V. H. (Ed.). (2021). Suchasna fakhova peredvyshcha i vyshcha osvita – kliuchova umova konkurentospromozhnosti Ukrainy [Modern vocational pre-university and higher education is a key condition for Ukraine's competitiveness]. *Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini*. Kyiv [in Ukrainian].
11. Sharov, O. I. (2022). Zakon Ukrainy «Pro fakhovu peredvyshchu osvitu» – novi mozhlyvosti ta perspektyvy [The Law of Ukraine "On Vocational Pre-Higher Education" - new opportunities and prospects]. *Fakhova peredvyshcha osvita*, 1, 4–7 [in Ukrainian].

Vintonyak O. V.,
 orcid.org/0000-0003-0040-3582

THE PHENOMENON OF PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION: THE FIRST STAGE OF LEGAL AND REGULATORY FORMATION (JUNE 2019 – FEBRUARY 2022)

Based on the analysis of the Law of Ukraine "On Professional Pre-Higher Education" adopted on June 6, 2019, and other official documents, the article clarifies the essence and features of the first stage in the formation of the phenomenon of professional pre-higher education from the time of the adoption of the said act until the beginning of the large-scale aggression of the Russian Federation against Ukraine on February 24, 2022. Certain aspects of this issue are highlighted in the context of the field of knowledge 01 "Education. Pedagogy."

It is noted that the adoption of the Law of Ukraine "On Higher Education" (2014) initiated a five-year period of legal and regulatory uncertainty regarding the functioning of colleges, technical schools, and vocational schools as former higher education institutions of levels I-II of accreditation. Significant adjustments to their development were introduced by the framework Law of Ukraine "On Education" (2017). It stimulated the adoption of the Law of Ukraine "On Professional Pre-Higher Education" in June 2019, which marked a qualitatively new stage in the development of colleges, technical schools, and vocational schools. Many of them acquired the status of professional colleges. It is argued that the legislators did not provide a clear definition of professional pre-higher education, which is interpreted as aimed at the formation and development of educational qualifications, confirming an individual's ability to perform specialized professional tasks and carry out limited management functions.

The essence and features of the main structural components of professional pre-higher education in Ukraine are characterized, and the search for its analogues in foreign education systems is emphasized.

Three trends that determined the process of forming the system of professional pre-higher education in June 2019 – February 2022 are analyzed: the implementation of innovations and organizational measures for its development defined in legal and regulatory support; the impact of the COVID-19 pandemic, which paralyzed the normal functioning of professional pre-higher education institutions and led to their transition to online learning; and the intensification of academic discourse on the role, significance, and prospects for the development of professional pre-higher education.

Key words: professional pre-higher education, higher education, vocational (vocational-technical) education, Law of Ukraine "On Professional Pre-Higher Education," higher education institution of levels I-II of accreditation, college, technical school, vocational school, professional college.

Дата надходження статті: 14.02.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Білавич Г. В.

УДК 378.14+372+378.6

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi56.562>

Гаврилюк М. В.*,
 orcid.org/0000-0002-2347-2188

Прусак В. Ф.*,
 orcid.org/0000-0002-1070-7830

Якимович Т. Д.*,
 orcid.org/0000-0003-1777-1699

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУВАННЯ ТА ДИЗАЙНУ (ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ)

У статті проаналізовано та обґрунтовано технологічний підхід до професійно-педагогічного проєктування та дизайну. Розглянуто проєктування як складову педагогічної діяльності. Професійно-педагогічне проєктування трактується як самостійна поліфункційна

*© Гаврилюк М. В.

*© Прусак В. Ф.

*© Якимович Т. Д.